

Хрещата стежка в храм природи

Людина і природа. Їхні взаємовідносини – це давня проблема, яка набуває особливої гостроти в нашому сьогоденні: чорнобильська трагедія, техногенні катастрофи, різні суспільні катаклізми значно знизили рівень відповідальності людей за долю навколишнього середовища, флори та фауни як основи нашого буття. Варварське ставлення до природи нині спостерігається в широких масштабах. Знищується тваринний і рослинний світ, засмічуються ріки й озера, висихають криниці, безжально вирубуються ліси, зникають луки...

А тому нова збірка Б. Остапенка «Введення в храм», на наш погляд, крім того, що є взірцем сучасної поезії про духовне єднання людини й природи, – це ще одне застереження, дзвін, який б'є на сполох і закликає людей берегти наш неоціненний скарб – природу.

Звичайно, тема природи в літературі не нова. Її краса й життєдайні джерела оспівані у творчості письменників різних поколінь. З нею вони пов'язують свою творчу еволюцію, сходження до вершин життєвої мудрості й духовного наповнення, красу людських взаємостосунків. Властиві ці мотиви й віршам Б. Остапенка. Поет виріс у хліборобській сім'ї, серед чудової сільської природи, змалку відчував її красу, яка й заповонила його серце, повела (інколи й тернистими стежками) у світ поезії, про що йдеться у вірші «Природа»:

Твої ми діти – хай гріховні,
Та все ж усі з ім'ям твоїм...
Так розгойдали того човна,
Що перекинулися в нім.
А ти, йдучи в страшні глибини,
Як до останку вірний друг,
Нам кинула гніздо буслине –
Останній рятувальний круг.

Вірші, які автор пропонує читачам у новій збірці, – це голос рідної сторони, отчого краю, закосиченого неповторними барвами поля з його добірним колоссям, волошками та ромашками, озвученого співом жайворонка та перепілки... Це батьківське подвір'я, устелене споришем та подорожником, із бузком і калиною, вишнею, черешнею та співом солов'я... Нарешті, з полином – цим євшан-зіллям, що, як земне тяжіння, тримає автора в теплих материнських обіймах і дає насагу для творчості:

Ніколи, певно, край цей не відсниться,
Де сонце викуте із лемеша.
Навік переплелась моя душа

З корінням яблунь, жита і пшениці...
Село моє соснове, нас нічим
Не розділить, як полюси магнітні,
Мені і в заметіль під небом цим
І світло й тепло, наче в пору літню.

Варто зазначити, що художній світ Б. Остапенка досить багатогранний. Кожен його вірш – це певне одкровення автора. Звертаючись до тем і проблем, здавалось би, буденних, він творить нові реальності, надаючи їм глибинності й осмислення філософського. Мова його віршів – це невичерпний скарб народу. Автор користується її різними пластами та лексичним багатством. Моделюючи образи ліричних героїв, поет надає перевагу їхньому внутрішньому світу, духовній красі, у чому, власне, і полягає художня цінність віршів («Мати хату білила...», «Материні соняшники», «Вдова», «Спішить до кузні...» та ін.).

Образ природи автор ототожнює з образом духовного храму. Адже в ньому б'ють животворні джерела людських почуттів, звучить чарівна симфонія звуків і кольорів, що спонукають поета до творчості, до роздумів над сенсом людського буття та його взаємин із природою: романтичних, прагматичних і трагічних...

Змальовуючи красу природи як храм, де людина прилучається до всього прекрасного, досконалого, духовно високого, переймається чистими та світлими почуттями, автор водночас закликає людство схаменутися, задуматися над згубними наслідками нищення природи.

У вірші «Конвалії», наприклад, ідеться про варварське ставлення людини до заповідних місць, які створила природа. Поет навіть доторкнутися боїться до конвалії, щоб не збити з неї росу, зберегти її красу. Та не пожаліли цю красу люди, духовно спустошені:

За три дні завернув туди я знову.
Ой, лишенько! Безжалісна орда
Тим заповідним місцем прокотилась,
Повиривала дивовижний цвіт...

У збірці є низка віршів, у яких автор веде діалог із природою як із живою істотою, відчуваючи найпотаємніші порухи її «душі» («Учора ще стояла пізня осінь...», «Літній ранок», «Лісовий струмок» та ін.).

Чи не чільне місце займає в збірці одухотворений образ калини – символу України. Автор плекає надію, що сучасних проблем духовного зубожіння, суспільної байдужості можна позбутися, якщо кожен українець, перейматиметься

національною самосвідомістю, українським першородством, народними традиціями й символами:

Моя українко незламна –
червона калино!
Зціли нас, бо так ужалила
підступна змія,
Що нам перестали боліти
страждання України.
Якщо і болить щось,
то тільки бідонька своя...

З проблемами природи – храму людської душі – тісно переплітаються, стверджує автор, і проблеми українського села. Ними він переймається як поет і громадянин, бо це і його особиста трагедія. Відомо, що самостійний життєвий шлях сільських синів і дочок розпочинався, як правило, з порога батьківської хати та материнського благословення. Що ж трапилося нині з українським селом і його хатою, що «берегла коріння України, відводила від неї безліч бід?»:

... Вимирають мамонтами села –
Світять крокви, наче кістяки.
Скрізь на вікнах дошки –
і хоробрим
Між хрестами цими жити страх.
Яблуні забули звички добрі,
Дикий рід поповнили в садах.
Будяками зароста дорога,
Висиха останнє джерело...
Як же місто, до життя такого
Ти свою праматір довело?

Гостро й пристрасно звучать у збірці запитання: «Що чекає наших нащадків? Що залишимо їм після себе ми, покоління, яке зневажило закони християнської моралі, духовні основи нації і живе за законами «вовчої зграї?»

Художньо осмислюючи трагізм ситуації, що склалась у духовній сфері не тільки села, а й цілого суспільства, поганьблення мови як духовної основи народу (вірш «Рідна мова») та його природних і моральних багатств, автор прогнозує та попереджує:

Ах, братове – звірі і пташатка!
Без вини гризе мене вина,
Що в «Червону книгу», як граматку,
Вписуються ваші імена.
А нащадки наші невідомі
Через кілька, може, поколінь

Віддадуть і гуркіт космодромів
За одне синиче «тінь-тілінь».

До нової збірки Б. Остапенка ввійшло й кілька віршів із попередніх збірок, у яких теж порушуються проблеми природи як духовного храму особистості й суспільства. Вони підсилюють значимість проблем, порушених автором, і їхній безперервний мотив у творчості поета.

Отже, четверта збірка поезій Б. Остапенка «Введення в храм» – це вагомий крок її автора на шляху до художнього осмислення духовно-моральних та етичних проблем нашого суспільства, які хвилюють і автора, і всіх громадян України, небайдужих до долі нації та держави.

Це збірка поезій про людську пам'ять і безпам'ятство, про любов до природи й духовне браконьєрство, про душевну чистоту та ницість, а також про ті загальнолюдські цінності, які мають тримати людину на землі.

Надає відповідного колориту віршам нової збірки їхня закоріненість в ауру рідного краю, його неповторну красу, історичне минуле і, як вірить поет, прекрасне майбутнє.

Хочеться побажати Б. Остапенку нових творчих набутків і плідної роботи на ниві українського письменства. Адже меж самовдосконаленню, як відомо, не існує!